

[B] **EEN DRINKLIED OP WAT BLIJFT EN VERGAAT.
“ONDER DE BLADERKRONEN” VAN
H.H. TER BALKT**

De nieuwe bundel van H.H. ter Balkt (°1938), *Onder de bladerkronen*, is geen bezadigd werk van een ouder wordende man. Integendeel. De foto's op de flap laten al zien dat de werkelijkheid op een avontuurlijke manier onder de loep genomen wordt: op de voorflap zien we een beeld van het heelal, op de achterflap kijken we met NASA mee naar een morzel aarde. We zien boerderijen en een stuk landbouwgebied. Door onze vertrouwdheid met televisiebeelden van 'targets' die in het vizier genomen worden voor er een raket op afgevuurd wordt, voel je aan dat het beeld op de achterflap bedreigd is.

Dat stemt goed overeen met de inhoud van de bundel. Ook al is de toon van de gedichten milder dan in zijn vorige bundel *Vuur*, toch krijgen we hier weer te maken met een dichter die beschrijvingen van de schoonheid van de natuur met schrikwekkende beelden doorkruist. Hij maakt ons er namelijk van bewust dat we van onze omgang met de natuur niet veel goeds moeten verwachten. Poëzie kan de mens misschien op andere gedachten brengen, door ons voor te spiegelen hoe het eraan toe gaat. In dat opzicht belichaamt Ter Balkt nog altijd de figuur van onheilsprofeet die hij in het begin van zijn dichterschap nadrukkelijk vertolkte, door zich Habakuk II de Balkter te noemen, een verwijzing naar de profeet uit het Oude Testament.

Het is een groot plezier om het universum van Ter Balkt binnen te stappen, ook al gaat het er niet idyllisch aan toe. Maar het is fascinerend om mee te maken dat het universele en het particuliere, heden en verleden met elkaar verbonden worden. Ter Balkt is dan ook een echte chroniqueur: in zijn *Laaglandse hymnen*, die in 2003 verschenen, toen hij de P.C. Hooftprijs kreeg, de meest prestigieuze Nederlandse literaire prijs, krijgen we in sonnetvorm een overzicht van de Nederlandse geschiedenis, van het Stenen Tijdperk tot nu. In deze bundel worden we in de eerste afdeling de negende eeuw in gekatapulteerd ("Muggen zongen en minuskels huiverden/ Glinsterend email van de negende eeuw/ Slangen en draken van de negende eeuw,/ daarginds bij de rinkelende rivier"), om dan in de afdeling

daarna, ‘Onder de bladerkronen’, meteen in het heden terecht te komen: “In die tijd, tweeduizendacht,/ stokte en stopte vrijwel alles/ tussen de onderwereld en de bovendorpel/ uit de alwetendheid vreemde oliën geperst:/ Al- en onwetendheid/ In de eeuw van de onttoverde VACCA/ onder de bladerkronen”. In de gedichten van Ter Balkt vliegen we met de teletijdmachine moeiteloos heen en weer en komen we op allerlei plaatsen tegelijk. Neem het gedicht ‘In de Sneeuwstraat’, waarin de natuur-en dierenliefhebber Ter Balkt een ode brengt aan Blossom, een koe die we op de bijgevoegde foto parmantig op straat zien rondwandelen. Met een verwijzing naar de Griekse godin Io en naar *vacca* (Latijn voor koe) springt de dichter in enkele regels enkele eeuwen ver: “Je lijkt Io wel de sneeuwwitte koe/ met je mooie lichte wimpers/ Een andere eeuw, Blossom/ toen de pokkenziekte woedde/ schonk je het vaccin aan Jenner/ en naar jouw naam, Blossom/ *Vacca*, heette dat toen *vaccineren*/ maar wat zie je nu hier, een zomerdag/ Ontsnapt aan het slachthuis/ draaf je over de Molenweg”.

Ter Balkt laat in zijn gedichten vaak een verlangen zien naar hoe het vroeger was, bijvoorbeeld in het gedicht waarin hij zijn geboorteplaats Usselo opnieuw bezoekt: “en ’t stof dooft de zomer/ als vroeger in de onweersdagen/ toen Usselo, keizerrijk op een kar/ voorbijratelde in zon en regen;/ snel flitsten de wielen en hoger/ dan de vliegen en vogels vlogen/ spatten de zonnestralen uiteen/ op de voerlui en dennennaalden,/ jij lieflijk goudstof van weleer”. Het is duidelijk waarom hij hier met veel nostalgie naar terugkijkt. Vooral de industrie heeft volgens de dichter veel kwaad aangericht. Hij verpakt zijn misnoegdheid in ironie: “Korting op alles! Kniel/ neer voor de Industrie: Rond/ Rad Yggdrasil, schijf van rook/ onder de dravende wolkenwagens/ Ze draait maar en sluit dan/ met een klap al haar poorten/ Als een kermis die valt.” Nog beklemmender is Ter Balkts versie van de albatros van Baudelaire. Bij Ter Balkt scheert de prachtige vogel over een zee van afval: “De wereld was. De wereld even mooi als/ Destiny’s Child ligt nu aan Doodmakers Strand/ en de lever van ons albatrossen kreunt/ De spons heeft het eeuwige leven net zoals/ het heelal en de plastic shampooflacon/ Machtig stoof onze vlerk over de watervloeren,/ en over de westelijke en oostelijke

vuilnisbelt.” Al is het universum dat Ter Balkt in *Onder de bladertonen* schetst dystopisch en is zijn toon dikwijls elegisch, toch blijf je met veel genoegen verder lezen. Dat komt vooral door de voluptueuze woordenschat die hij hanteert. Neem deze regels uit een gedicht waarin uit de titel ‘Adem, versper de doodververs de doorgang’ blijkt dat hij rekent op de zuurstof van de poëzie als wapen tegen de vergankelijkheid: “De donkere industrie van de infusoriën!// En de afgietseldiertjes verdelen de buit: kermislichten van hier tot over de einder”. Neologismen en de klankkleur maken het allemaal heel plastisch. En ze behoeden de dichter en de lezer voor ongenueanceerde somberheid.

Ter Balkts visie op wat poëzie vermag, is trouwens positief. Op de achterflap lezen we zijn uitspraak “Poëzie kan niets verdedigen; poëzie is de verdediging.” En in het gedicht dat de bundel afsluit, lezen we wat er ons allemaal bedreigt: “Heya, doodkistenmakers en helden,/ op pad om gisteren te halen// Wolken als bladen te dichtbedrukt/ die hangen boven ons en de einder,/ van lood weegt steeds de tweespalt/ hier onder de nieuwe karavaanwegen”. Maar de poëzie blijft overeind: “Een drinklied op wat blijft en vergaat,/ lichte gezangen op het verijlen/ Ze zeiden, ook de wind gaat eraan,/ maar ons drinklied zal blijven;/ zolang er water in de zeeën staat.” Laat Ter Balkt zich maar verder verzetten, zo lang hij het doet in die bezwerende, meeslepende taal van hem. Ik vond deze bundel daardoor één van de hoogtepunten van 2010.

PAUL DEMETS

H.H. TER BALKT, *Onder de bladerkronen*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2010, 78 p.